

احکام حق الناس

بار ویکرد اخلاق اسلامی

بر اساس فتاوی شش تن از مراجع معظم تقلید

حضرات آیات عظام:

امام خمینی قدس سره

شیخ محمد تقی بهجت قدس سره

سید علی خامنه‌ای

سید علی سیستانی

شیخ لطف الله صافی گلپایگانی

شیخ ناصر مکارم شیرازی

تألیف : سید یحیی کاظمی مازندرانی (موسوی)

حکام حق الناس

بازدید اخلاق اسلامی

بر اساس فتاوی شش ساله مراجع و مظهر تقلید حضرات آیات عظام:
امام خمینی، شیخ محمد تقی بهجت، سید علی خامنه‌ای، سید علی سیستانی،
شیخ لطف الله صافی گلپایگانی، شیخ ناصر مکارم شیرازی
تألیف: سید یحیی کاظمی نادرانی (موسوی)

YK.Nosavi@chmail.ir

چاپ اول: بهار ۱۳۹۵

تیراژ: ۵۰۰ جلد

چاپ: ولی عصر (عج)

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۲-۱۱۳-۸

انتشارات سلسله

قم: خیابان ارم، پاساژ قدس، همکف، پلاک ۹۷

تلفن ۳۷۷۳۰۷۱۷ / تلفکس ۳۷۷۴۹۱۰۸

www.selseleh.ketabnameh.com

selseleh.pub.98@gmail.com

فهرست مطالب

۹	 فهرست مطالب
۲۵	 پیش گفتار
۲۹	 سیره‌ی عملی برخی مراجع معظم در رعیت احکام «حق الناس»

فصل اول: مسائل اموری و حقوقی

بخش اول: تصرفات حرام

۴۰	 مقدمه
۴۲	 ۱. مسائل مربوط به انواع غصب
۴۲	 مسأله‌ی غصب اموال شخصی افراد
۴۵	 برخی از مصادیق غصب اموال شخصی افراد
۴۶	 مسأله غصب اموال عمومی و بیت المال
۴۸	 برخی از مصادیق غصب اموال عمومی و بیت المال
۴۸	 مسأله غصب حقوق شخصی افراد
۵۱	 برخی از مصادیق غصب حقوق شخصی افراد
۵۲	 مسأله غصب حقوق عمومی مردم
۵۳	 مسأله‌ی سد معبر
۵۴	 برخی از مصادیق غصب حقوق عمومی مردم
۵۶	 ۲. مسائل مربوط به احکام لقطه (اشیای پیدا شده)
۵۷	 مسأله برداشتن اشیاء پیدا شده غیر حیوان و غیر انسان

۵۷		صورت اول
۵۹		صورت دوم
۶۰		نکات مهم
۶۱		برخی از مصادیق اشیاء پیدا شده
۶۳		۳. مسأله برداشتن مال مجهول المالك
۶۴		مسأله گم شدن كفش
۶۷		۴. ادا نکردن مظالم العباد
۶۸		الف) حق مالی
۶۸		ب) حق حیاتی
۶۸		ج) حق عرض و آبروی مردم
۷۱		برخی از مصادیق مظالم العباد
۷۲		۵. ادا نکردن حق وصیت رای وراثت
۷۲		مسأله اول: ادا نکردن بدهی های شرعی و عرفی میت
۷۵		مسأله دوم: وصیت نکردن
۷۹		مسأله سوم: تصرف حق سهم الارث شرعی
۷۹		مطلب اول: تقسیم ارث در زمان حیات وصیت کننده
۷۹		راه های شرعی تقسیم ارث در زمان حیات وصیت کننده
۸۲		مطلب دوم: محروم کردن وراثت از سهم الارث شرعی آنها
۸۳		روش های محروم کردن وراثت از سهم الارث شرعی آنها
۸۵		برخی از مصادیق محروم کردن وراثت از سهم الارث شرعی آنها
۸۶		۶. عدم جبران ضمان
۸۷		روش های جبران ضمان
۸۷		الف) ضمانت نقل دین
۸۷		ب) ضمانت ادای دین
۸۸		برخی از مصادیق مسأله عدم جبران ضمان
۹۰		۷. عدم جبران خسارت
۹۲		برخی از مصادیق خسارت رساندن مالی یا حقوقی به افراد
۹۴		۸. مسأله سرقت های پنهان
۹۵		روش های قرض دادن به مردم
۹۷		۹. مسائل مربوط به خیانت در امانت
۹۸		مسأله اول: خیانت در امانت مالکانه
۹۸		دلیل اول: تعدی در امانت
۹۸		دلیل دوم: تفریط در نگهداری امانت و ...

۹۸	دلیل سوم: سهل انگاری و مسامحه در رد امانت
۹۸	دلیل چهارم: خیانت در بیت المال
۱۰۰	برخی از مصادیق امانت مالکانه
۱۰۱	مسأله‌ی دوم: خیانت در امانت شرعی
۱۰۱	روش های سپردن امانت شرعی
۱۰۳	مسأله‌ی سوم: خیانت در امانت غیر مالی، یا امانت اخلاقی و معنوی
۱۰۵	اقسام حقوق اخلاقی و معنوی والدین و فرزندان
۱۰۵	الف) مسأله‌ی امانت حقوق والدین بر فرزندان
۱۰۷	ب) مسأله‌ی امانت حقوق فرزندان بر والدین
۱۰۷	۱. میل ولادت، گفتن اذان و اقامه، کام گشایی
۱۰۸	۲. عقیقه کردن
۱۰۹	۳. تغذیه فرزند (شیر دادن)
۱۰۹	۴. نگهداری و تعیم و تربیت (حضانت)
۱۱۱	بعضی از مصادیق امانت های اقای
۱۱۱	بعضی از مصادیق امانت های معنوی
۱۱۲	۱۰. مسأله پرداختن نفقه به زن و خانواده
۱۱۲	اول: نفقه‌ی همسر؟
۱۱۲	دوم: نفقه‌ی اقارب و خویشاوندان؟
۱۱۲	سوم: نفقه‌ی مملوک مولا بودن.
۱۱۲	نفقه در اصطلاح فقهی
۱۱۶	۱۱. ادا نکردن حق عاریه
۱۱۹	۱۲. تصرف افراد محجور علیه
۱۱۹	برخی از مصادیق افراد محجور علیه
۱۱۹	مسأله‌ی تصرف کودکان غیر ممیز در اموال و حقوق
۱۲۰	شرایط شرعی تصرفات کودکان غیر ممیز

بخش دوم: درآمدهای حرام

۱۲۴	مقدمه
۱۲۶	۱. مسائل مربوط به انواع کم فروشی
۱۲۶	مسأله تطفیف در معاملات
۱۲۷	روش های تطفیف در معاملات بازار
۱۲۸	برخی از مصادیق تطفیف در معاملات
۱۲۹	مسأله بخش در معاملات

۱۳۰	روش های بخش در معاملات بازار
۱۳۱	برخی از مصادیق بخش در معاملات
۱۳۲	مسئله بخش در معاملات
۱۳۲	روش های بخش در معاملات بازار
۱۳۳	برخی از مصادیق بخش در معاملات
۱۳۴	مسئله تدلیس در معاملات
۱۳۵	روش های تدلیس در معاملات بازار
۱۳۵	۱. فریب کاری رفتاری فروشنده کالا
۱۳۵	۲. فریب کاری زبانی فروشنده کالا
۱۳۵	۳. نشان دادن چیزی برخلاف واقع آن
۱۳۵	۴. نجش در معامله
۱۳۶	برخی از مصادیق تدلیس در امور زندگی
۱۳۷	۲. گران فروشی
۱۳۸	شرایط به وجود نیامدن گران فروش در بازار
۱۳۸	معیار شرعی قیمت گذاری فروش گران روی کالاها
۱۴۰	۳. احتکار
۱۴۱	شرایط حرام شدن احتکار
۱۴۳	برخی از مصادیق احتکار در بازار مسلمین
۱۴۴	۴. مسائل مربوط به انواع ربای جعلی (آشکار)
۱۴۴	مسئله ربای پولی
۱۴۵	۱. قرض دادن مشروط با بهره ی معین
۱۴۵	۲. قرض دادن مشروط در مقابل بهره ی غیرمعین
۱۴۶	۳. سود ماهیانه بدون عقد قرارداد شرعی
۱۴۶	برخی از مصادیق ربای پولی
۱۴۶	الف) پول نزول
۱۴۶	ب. تصرف در قرض ربوی
۱۴۶	ج. منفعت حاصل از قرض ربوی
۱۴۷	د. خرید و فروش پول
۱۴۸	مسئله ربای مالی
۱۴۹	برخی از مصادیق ربای مالی
۱۴۹	الف) وام گرفتن با مدارک جعلی
۱۴۹	ب) وام های قرض الحسنه
۱۵۰	ج) سایر وام های بانکی

۱۵۱	د) صندوق‌های قرض الحسنه
۱۵۲	مسئله ربای قرضی
۱۵۳	انواع تسهیلات بانکی
۱۵۴	۱. سود سپرده گذاری
۱۵۵	۲. سود قرض الحسنه‌ها
۱۵۶	۳. پرداخت تسهیلات بانکی
۱۵۶	۴. سپرده گذاری برای دریافت وام
۱۵۸	۵. مسائل مربوط به انواع ربای خفی (پنهان)
۱۵۸	مسئله ربای کالایی
۱۵۹	برخی از معایب ربای کالایی
۱۵۹	۱. جای برای یکسان کردن ارزش واقعی مثل به مثل
۱۵۹	۲. فرض مثل به مثل با زیادتر، یا خرید و فروش مثل به مثل با زیادتر
۱۵۹	۳. گرفتن وام خرید خودرو، با چند میلیون تومان اضافه پرداخت
۱۶۰	۴. حواله‌ی مدت‌دار ماشین، به جای فروش ماشین
۱۶۰	۵. خرید و فروش جنسی که حالت تری و خشکی دارد
۱۶۱	۶. خرید و فروش دو جرهم، به صورت نسیه
۱۶۱	۷. فروش نسیه
۱۶۱	مسئله ربای حکمی
۱۶۲	برخی از مصادیق ربای حکمی
۱۶۲	۱. اجاره و رهن ربایی
۱۶۲	۲. مصرف وام در غیرمورد قرارداد شرعی بانک‌ها
۱۶۲	۳. شرکت در قرعه کشی بانک‌ها به شرط جایزه بردن
۱۶۲	۴. خرید و فروش چک و سفته
۱۶۳	۵. بیمه
۱۶۳	۶. حقوق بازنشستگی
۱۶۳	۷. رهن کامل
۱۶۴	۸. اجاره
۱۶۴	نتیجه مبحث حق‌التأسیس در معاملات ربوی
۱۶۵	۶. تنمّی مسائل مربوط به انواع ربا
۱۶۵	داد و ستدهای جایگزین ربا در فقه جعفری
۱۶۵	۱. مضاربه
۱۶۷	۲. شراکت
۱۶۸	۳. فروش قسطی

۴. داد و ستدهای سلف (پیش فروش)..... ۱۶۸
۵. مزارعه..... ۱۶۹
۶. مساقات..... ۱۷۰
۷. جعاله..... ۱۷۰
- تفاوت جعاله با اجاره..... ۱۷۰
۷. قمار..... ۱۷۱
- مفاسد فراوان قمار، در احادیث معصومین علیهم السلام..... ۱۷۲
- شرایط حرام شدن قمار..... ۱۷۳
- نظر مراجع درباره حکم شرعی شرط بندی..... ۱۷۳
- اقسام قمار..... ۱۷۳
- نظر برخی مراجع درباره حکم شرعی شطرنج..... ۱۷۴
- نظر برخی مراجع درباره حکم شرعی تخته نرد..... ۱۷۴
- نظر برخی مراجع درباره حکم شرعی پاسور (ورق)..... ۱۷۵
- نظر برخی مراجع درباره حکم شرعی بیلیارد..... ۱۷۵
- برخی از مصادیق قمار در امور زندگی..... ۱۷۶
۱. پیشبینی مسابقات ورزشی با شرط بندی و برد و باخت..... ۱۷۶
۲. مسابقات پیامکی با شرط بندی و برد و باخت..... ۱۷۶
۳. مسابقات قرعه ای (بلیط بخت آزمایی) با شرط بندی و برد و باخت..... ۱۷۶
۴. فعالیت در بازاریابی شبکه ای..... ۱۷۷
۵. اخذ وجوه اجباری..... ۱۷۷
۸. درآمد از راه رشوه..... ۱۷۸
- رشوه در اصطلاح فقهی..... ۱۷۸
- انواع رشوه..... ۱۷۹
- اقسام رشوه در جامعه امروز..... ۱۷۹
۱. رشوه اقتصادی..... ۱۷۹
- الف) تقلب در دادن مزایده ها و مناقصه های معاملاتی..... ۱۷۹
- ب) تخفیف برخردن کالاها..... ۱۷۹
۲. رشوه اجتماعی..... ۱۷۹
۳. رشوه سیاسی..... ۱۸۰
۴. رشوه فرهنگی..... ۱۸۰
۹. درآمد از راه سحر، فال و جادو..... ۱۸۲
- انواع سحر در جامعه بشری..... ۱۸۳
- نوع اول: سحر کلدانیین..... ۱۸۳

۱۸۳	نوع دوم: سحر اصحاب اوهام و نفوس قویّه
۱۸۴	نوع سوم: سحر استعانت به ارواح ارضیه (یاری جستن از ارواح زمینی)
۱۸۴	نوع چهارم: سحر تخیلات، چشم بندی و شعبده
۱۸۴	نوع پنجم: سحر ظهور اعمال عجیب و حاصل ترکیب آلات مرگبه هندسی
۱۸۴	نوع ششم: سحر کمک گرفتن از خواص ادویه
۱۸۵	نوع هفتم: سحر جلب قلوب به سوی خویش (تعلق قلب)
۱۸۵	نوع هشتم: سحر تمامی و سخن چینی
۱۸۵	راه‌های درمان و ابطال سحر
۱۸۹	۱۰. شراب فروشی
۱۹۰	مصادیق شراب
۱۹۰	۱. الکلی صنعتی
۱۹۰	۲. الکلی تخمیری
۱۹۲	برخی از مصادیق شراب فروشی در امور زندگی
۱۹۲	۱. کارکرد شراب فروشیگاه‌های عرضه محصولات خارجی حرام
۱۹۳	۲. مالیدن الکلی تخمیری به پوست بدن
۱۹۳	۳. مخلوط کردن الکلی تخمیری با آب
۱۹۳	۴. تولید نوشابه‌هایی که در آن ماده الکلی تخمیری استفاده شده
۱۹۳	۵. ساخت، تولید و فروش برخی از داروهای گیاهی
۱۹۴	۶. نوشاندن شربت‌های گیاهی حاصل از الکلی‌های تخمیری به کودکان
۱۹۵	۱۱. مسائل مربوط به فروش انواع ابزارهای لهوی
۱۹۵	مسأله‌ی درآمد از راه فروش ابزارهای موسیقی لهوی
۱۹۶	انواع موسیقی از دیدگاه فقه جعفری
۱۹۶	۱. موسیقی غیر لهوی
۱۹۶	۲. موسیقی لهوی
۱۹۸	برخی از مصادیق فروش ابزارهای موسیقی لهوی
۱۹۹	۱۲. درآمد از راه خرید و فروش آتش‌های ماهواره‌ای
۲۰۰	مصادیق «لهو الحدیث» در جامعه امروز
۲۰۳	۱۳. درآمد از راه مال حلال مخلوط به حرام
۲۰۵	برخی از مصادیق مال حلال مخلوط به حرام در جامعه امروز

فصل دوم:

مسائل امور جسمی و بدنی

بخش اول: مسائل مربوط به انواع ایداء

۱. مسائل مربوط به ایداء جسمی ۲۱۰
- تنبيه بدنی کودکان ۲۱۰
- اقسام تنبيه کودکان ۲۱۰
- تنبيه روانی ۲۱۰
- تنبيه جسمی و بدنی ۲۱۱
- قسم اول: به صورت خفیف و معمول ۲۱۱
- قسم دوم: به صورت افراط و غیر متعارف و ناهنجار ۲۱۱
- برخی از جایزین های تنبيه بدنی کودکان از دیدگاه اسلام ۲۱۱
- نکاتی اخلاقی در باب تنبيه کودکان ۲۱۱
- مزاحمت های صوتی ۲۱۴
- برخی از مصادیق مزاحمت های صوتی ۲۱۷
۲. مسائل مربوط به ایداء روحی ۲۱۹
- مطلب اول: مسائل انواع جنسیت آزاری ۲۱۹
- مسأله ای آزار و اذیت جنس مخالف ۲۱۹
- اقسام آزار و اذیت جنس مخالف ۲۲۰
- قسم اول: در روابط اختصاصی بین دختر و پسر حرام نام حرم ۲۲۰
- قسم دوم: در روابط اجتماعی بین زنان و مردان نامحرمان ۲۲۳
۱. رابطه های علمی ۲۲۳
۲. رابطه های حرفه ای و شغلی ۲۲۴
- آزار و اذیت جنس مخالف ۲۲۴
- أ. روش اذیت و آزار با قصد نگاه ناپاک ۲۲۴
- ب. روش اذیت و آزار با قصد التذاذ جنسی ۲۲۶
- ج. اذیت و آزار به قصد هر گونه لذت بردن نفسانی یا شهوانی ۲۲۷
- د. روش اذیت و آزار از طریق روابط غیر اصولی خانوادگی و خویشاوندان ۲۲۸
- قسم سوم: اذیت و آزار در روابط اختصاصی و غیر اصولی بین زن و شوهر ۲۲۹
- مسأله ای چشم چرانی ۲۳۱
- نام های چشم چرانی در فقه جعفری ۲۳۱
۱. نظربازی ۲۳۱
۲. زنای چشم ۲۳۲

۲۳۲	۳. ذهن پراکنی
۲۳۳	۴. هرزه نگری
۲۳۳	اقسام چشم چرانی
۲۳۳	۱. چشم چرانی انحرافی
۲۳۳	۲. چشم چرانی لغزشی
۲۳۳	۳. چشم چرانی حرفه‌ای
۲۳۳	۴. چشم چرانی غیر حرفه‌ای یا علنی
۲۳۴	انواع چشم چرانی
۲۳۴	۱. چشم چرانی مردان
۲۳۵	۲. چشم چرانی زنان
۲۳۶	برخی از مصایق چشم چرانی
۲۳۷	مسأله‌ی خودنمایی کردن
۲۳۸	انواع تبرج و خودنمایی
۲۳۸	اقسام خودنمایی زنان با ظاهر، لباس و رفتار
۲۳۸	۱. بی‌حجابی و یا بدحجابی
۲۳۸	۲. مدگرایی و لباس زینت
۲۳۹	۳. آرایش و لوازم آن
۲۳۹	۴. جراحی پلاستیک، کاشت مو و ...
۲۳۹	۵. سخنان و رفتارهای متبرجانه زنان
۲۴۰	الف) مسأله‌ی خنده‌های بلند و تغییر لحن هنگام صحبت یا نامحرم
۲۴۰	ب) مسأله‌ی رقصیدن زنان در برابر مردان نامحرم
۲۴۱	اقسام خودنمایی کردن مردان با ظاهر، لباس و رفتار
۲۴۱	۱. لباس شهرت
۲۴۲	۲. لباس مختص به جنس خاص
۲۴۳	۳. تشبیه به کفار
۲۴۳	ویژگی اول: تشبیه به کفار در پوشش
۲۴۴	ویژگی دوم: تشبیه به کفار در آرایش
۲۴۴	ویژگی سوم: تشبیه به کفار در آداب و رسوم
۲۴۴	۴. تشبیه به جنس مخالف
۲۴۶	مطلب دوم: شخصیت‌آزاری
۲۴۶	مسأله‌ی استهزاء و تمسخر کردن
۲۴۷	انواع استهزاء و تمسخر کردن در جامعه امروزی
۲۴۷	۱. استهزاء و تمسخر اعتقادی

- ۲۴۷ الف) استهزاء و تمسخر در برابر پیامبران الهی
- ۲۴۸ ب) استهزاء و تمسخر در برابر مقدسات دینی
- ۲۴۸ اول: مانند تمسخر در برابر مقدسات شیعه
- ۲۴۸ دوم: مانند تمسخر در برابر مقدسات اهل سنت
- ۲۴۹ سوم: استهزاء و تمسخر در برابر ادیان
- ۲۵۰ ۲. تمسخر اخلاقی
- ۲۵۰ الف) استهزاء و تمسخر در برابر اقوام ایرانی، به وسیله بیان لطیفه و شوخی
- ۲۵۱ ب) استهزاء و تمسخر اقوام ایرانی با تقلید لهجه و گویش محلی آنها
- ۲۵۱ ۳. تمسخر اجتماعی
- ۲۵۱ الف) مایون و القاب دهان پُرکن!
- ۲۵۱ ب) تمسخر بانسان و دختران باحجاب
- ۲۵۳ مطلب سوم: مسائل مربوط به انواع زیان آزاری
- ۲۵۳ مسأله‌ی دروغ گفتن
- ۲۵۴ انواع روش‌های دروغ گویی در جامعه‌ی مروتی
- ۲۵۵ اقسام دروغ گویی حرام
- ۲۵۵ ۱. دروغ مفسده دار
- ۲۵۵ ۲. دروغ از روی مزاح و شوخی
- ۲۵۵ ۳. رویای جعلی
- ۲۵۶ ۴. نقل کردن دروغ آشکار دیگران
- ۲۵۶ ۵. تعارفات متداول زیان‌آور
- ۲۵۶ ۶. دروغ‌های متعارف اعتقادی
- ۲۵۶ ۷. شهادت دروغ
- ۲۵۶ ۸. یاد کردن قسم دروغ
- ۲۵۷ ۹. خلف وعده
- ۲۵۷ ۱۰. دروغ در امور معنوی با خدا
- ۲۵۸ مسأله‌ی سب مؤمن (دشنام دادن)
- ۲۵۹ اقسام سب مؤمن
- ۲۵۹ ۱. فحش با نیت و انگیزه آزار رساندن (قصد جدی)
- ۲۶۰ ۲. فحش با نیت و انگیزه شوخی
- ۲۶۰ ۳. فحش از روی تکرار عمل عادت شده
- ۲۶۱ ۴. فحش از روی بیهوده‌گویی و هزّه‌گویی
- ۲۶۱ ۵. فحش از روی زیان‌درازی کردن
- ۲۶۱ ۶. فحش دادن از روی بد زبانی کردن

۲۶۲	روش های دشنام و فحش دادن در جامعه امروزی
۲۶۲	۱. روش صریح
۲۶۲	۲. روش هجویات
۲۶۲	برخی از مصادیق فحش و ناسزا
۲۶۲	۱. ناسزاگویی به اولیاء دینی به دلیل دین هراسی و دین ستیزی
۲۶۲	۲. ناسزاگویی به مردگان
۲۶۳	۳. ناسزاگویی به مقدسات دینی به دلیل دین گریزی
۲۶۳	۴. ناسزاگویی به پدر و مادر
۲۶۳	الف) دشنام به پدر و مادر خود
۲۶۴	ب) دشنام به پدر و مادر دیگران
۲۶۴	مسأله‌ی نَمَاس و سخن چینی
۲۶۶	روش های مامی و سخن چینی
۲۶۶	۱. نقل گفتار
۲۶۷	۲. نقل رفتار
۲۶۷	۳. نقل پندار
۲۶۷	برخی از مصادیق نَمَاس و سخن چینی در جامعه امروزی
۲۶۷	الف) فتنه‌گری در دین خدا
۲۶۷	ب) بدبین کردن با دروغ و تهمت
۲۶۷	ج) رساندن غیبت به غیبت شده
۲۶۷	د) بدبین کردن با نقل گفتار یا کردار
۲۶۸	مسأله‌ی مراء و جدال باطل
۲۷۰	اقسام مراء در روایت شریف حضرت امام حسین علیه السلام
۲۷۰	انواع روش های مراء و جدال باطل در جامعه امروزی
۲۷۰	۱. مجادله با القاء شک
۲۷۱	الف) ابطال کردن کلام حق :
۲۷۱	ب) شک و تردید انداختن در اعتقادات محکم و یقینی مردم :
۲۷۱	۲. مجادله با انکار حق
۲۷۱	۳. مجادله برای غلبه بر طرف مقابل
۲۷۲	۴. مجادله بدون علم
۲۷۲	۵. مجادله در مواردی از امور اخلاقی و اجتماعی
۲۷۲	۶. مجادله با سوگند دروغ
۲۷۲	۷. جدال در اعمال واجب عبادی
۲۷۲	۸. مجادله با بهانه‌جویی در امور اخلاقی و اجتماعی

۲۷۲	۹. مجادله با لجبازی
۲۷۳	۱۰. مجادله با نقدهای جاهلانه و غیر عالمانه
۲۷۳	۱۱. مجادله با روش مغالطه
۲۷۴	مطلب چهارم: مسائل مربوط به انواع دین آزاری
۲۷۴	مسئله‌ی تظاهر به فسق
۲۷۴	تَهْتِک یا پرده‌داری از عصمت الهی
۲۷۶	انواع روش‌های تظاهر به فسق و گناه
۲۷۶	فساد در خاندان پهلوی
۲۷۷	۱. در امور دینی و اعتقادی
۲۷۷	۲. در امور اخلاقی
۲۷۸	۳. در امور اقتصادی
۲۷۸	۴. در امور سیاسی
۲۷۹	برخی از مصادیق اساسی فسق یا تظاهر به فسق در جامعه امروزی
۲۷۹	الف) توجیهات سنی
۲۷۹	ب) توجیهات سیاسی
۲۷۹	ج) توجیهات اجتماعی
۲۸۰	د) توجیهات روانی
۲۸۰	هـ) توجیهات فرهنگی
۲۸۰	و) توجیهات اقتصادی
۲۸۲	مسئله‌ی کمک رساندن به گناه
۲۸۳	انواع مصادیق کمک رساندن به گناه
۲۸۳	۱. حمل کالای حرام
۲۸۳	۲. تشویق و تبلیغ دیگران به گناه
۲۸۳	۳. کار کردن در مراکز حرام
۲۸۴	۴. کمک رساندن به ستمکاران
۲۸۴	اقسام روش‌های کمک رساندن به گناه در جامعه امروزی
۲۸۴	۱. امر و نهی مؤثر در گناه
۲۸۵	۲. تسبیب اسباب در گناه
۲۸۵	۳. تشویق به گناه یا تهدید در ترک گناه
۲۸۵	۴. تبلیغ گناه یا ترک واجب
۲۸۵	۵. تسبیب اسباب بعیده
۲۸۶	۶. کوچک شمردن گناه
۲۸۷	مسئله‌ی اسراف در زندگی

۲۸۸	انواع و اقسام روش‌های اسراف در جامعه امروزی
۲۸۸	۱. اسراف در منابع طبیعی
۲۸۸	الف) اسراف در آب
۲۸۹	ب. اسراف در برق
۲۹۰	ج. اسراف در جنگل، مرتع و خاک
۲۹۰	۲. اسراف در اموال عمومی
۲۹۰	۳. اسراف در اموال شخصی دیگران
۲۹۰	۴. اسراف در مخارج شخصی و خانوادگی
۲۹۰	الف) سطح زندگی فراتر از عموم
۲۹۱	ب) مصرف بالاتر از توان مالی
۲۹۱	ج. اسراف در مصارف روزانه زندگی
۲۹۲	د) عدم رعایت در به کارگیری سرمایه‌های شخصی و ملی
۲۹۳	۵. اسراف در انفاق‌ها
۲۹۳	الف) انفاق‌های نامتعارف و غیر اصولی در امور خیریه
۲۹۳	ب) انفاق‌های نامتعارف غیر اصولی به دیگران
۲۹۳	ج) بخشش بیش از حد
۲۹۳	۶. اسراف در گناه
۲۹۵	مطلب پنجم: عاطفه آزاری
۲۹۵	مسأله‌ی قطع رحم
۲۹۶	انواع روش‌های صله‌ی رحم
۲۹۷	۱. کمک جانی
۲۹۷	۲. کمک مالی
۲۹۷	۳. کمک فکری
۲۹۷	۴. ترک آزار
۲۹۷	۵. کمک عاطفی
۲۹۹	مطلب ششم: مسائل مربوط به انواع مردم آزاری
۲۹۹	مسأله‌ی تجسس در مسائل شخصی افراد
۳۰۰	مسأله‌ی آزار رساندن به همسایگان
۳۰۳	مسأله‌ی تکی‌گری (گدایی کردن)

بخش دوم: مسائل مربوط به انواع ضار

۳۰۸	۱. مسائل مربوط به انواع اضرار به نفس
۳۰۸	مسأله‌ی خودکشی

۳۱۱	مسأله‌ی خود ارضایی (استمناء).....
۳۱۳	ضررهای مادی و معنوی خودارضایی.....
۳۱۳	الف) زیان‌های معنوی خود ارضایی.....
۳۱۴	ب) زیان‌های جسمی خود ارضایی.....
۳۱۶	مسأله‌ی سقط جنین.....
۳۲۰	مسأله‌ی عقیم کردن و نازاسازی.....
۳۲۵	مسأله‌ی قمه‌زنی.....
۳۲۷	مسأله‌ی مصرف سیگار.....
۳۲۹	مسأله‌ی مصرف مواد مخدر.....
۳۳۰	اثرات مخرب مصرف مواد مخدر در زندگی فردی و اجتماعی.....
۳۳۳	۲. مسائل مربوط به انواع اضرار به غیر.....
۳۳۳	مسائل مربوط به اضرار به دیگران.....
۳۳۳	مطلب اول: مسائل مربوط به راع و مخاصمه.....
۳۳۸	مطلب دوم: مسأله‌ی اضرار به محیط زیست.....

اعمال سوم:

مسائل خورد و آبرویی

۳۴۵	۱. افشای سرّ مؤمن.....
۳۴۷	انواع رازداری مردم.....
۳۴۹	۲. بُهتان بستن.....
۳۵۱	۳. غیبت کردن.....
۳۵۳	انواع غیبت کردن.....
۳۵۳	۱. غیبت گفتاری.....
۳۵۳	۲. غیبت نوشتاری.....
۳۵۳	۳. غیبت کرداری.....
۳۵۳	۴. غیبت کنایه‌ای.....
۳۵۳	۵. غیبت تعریض.....
۳۵۴	۶. غیبت اشاره‌ای.....
۳۵۴	شرایط تحقق غیبت.....
۳۵۶	۴. تَهْمَت زدن.....
۳۵۸	اقسام تهمت زدن.....
۳۵۸	الف) افترا بر خدا و پیامبران و اوصیای الهی (ص) و قرآن شریف.....
۳۵۸	ب) افترای زنا به زن‌ها و مردان پاکدامن.....

۳۵۸	ج) افترا و تهمت به افرادی که تهمت به آنان موجب تضعیف دین می‌شود
۳۵۸	د) افترا و تهمت به افراد معمولی
۳۵۸	آثار تهمت زدن در جامعه
۳۵۸	۱. پیامد تهمت بر بُعد معنوی انسان
۳۵۹	۲. پیامد تهمت بر روابط انسانی
۳۶۰	۵. سوء ظن
۳۶۱	اقسام سوء ظن
۳۶۱	قسم اول: سوء ظن نسبت به خدا
۳۶۱	قسم دوم: سوء ظن به خود
۳۶۲	قسم سوم: سوء ظن به دشمن
۳۶۲	قسم چهارم: سوء ظن به نزدیکان، دوستان، مؤمنین و ...
۳۶۳	آثار سوء ظن به مردم در جامعه
۳۶۳	۱. از میان رفتن اعتماد
۳۶۴	۲. ایجاد درگیری
۳۶۴	۳. از دست دادن «رافیق»
۳۶۴	۴. فساد عبادت
۳۶۴	۵. تحلیل نادرست
۳۶۶	۶. قذف
۳۶۷	آثار قذف در جامعه
۳۶۹	اثبات قذف
۳۶۹	طریق اول: به اقرار قاذف
۳۶۹	طریق دوم: شهادت دو شاهد عادل
۳۷۰	حدّ قذف
۳۷۱	۷. اضلال و گمراه کردن دیگران
۳۷۷	منابع و مآخذ

پیش گفتار

احکام حق الناس در مسائل شرعی و فقهی، یکی از بخش های مهم رساله های عملیه و استفتانات مراجع عظم تعلید را دربر گرفته است؛ زیرا آدای حق الناس از حق الله مهم تر و دشوار تر است.

چنان که امام صادق (علیه السلام) در حدیثی می فرماید:

« مَا عِبَدَ اللَّهُ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ آدَاءِ حَقِّ الْمُؤْمِنِ »؛

هیچ عبادتی، برتر از آدای حق مؤمن نیست.

با توجه به اهمیت و جایگاه ویژه ی احکام حق الناس، و بر ضرورت بیان تحلیلی و کاربردی آن ها، تصمیم گرفتیم مباحث و مسائلی را براساس مساوی برخی از مراجع معظم تقلید اختصاص دهیم.

لذا مجموعه ی مختصری از احکام حق الناس با سه سرفصل کلی: (۱) مسائل امور مالی و حقوقی، (۲) امور جسمی و بدنی، و نیز (۳) امور عرضی و آبرویی، تدوین و تنظیم شده است.

آن چه در این کتاب آمده، بعضاً یا در جلسات ویژه بیان احکام مسجد جامع شهرستان

چالوس طرح شده و یا در پژوهش‌های فقهی اینجانب به دست آمده است که تقدیم حضور خوانندگان محترم می‌گردد.

امید می‌رود، این عمل خیر تبلیغی، موجب کسب قرب و فضیلت الهی و معنوی برای اینجانب و همگان شود و نیز سبب پذیرش و تأیید حضرت ولی عصر، امام زمان علیه السلام قرار گیرد.

در این جا لازم می‌دانم به چند ویژگی کتاب حاضر اشاره نمایم.

نخست :

مباحث و مسائل فقهی احکام حق الناس در این کتاب، با رویکرد اخلاق اسلامی و به روش تحلیلی، توصیفی تنظیم شده است، تا خوانندگان محترم از سرچشمه‌های زلال و گوارای آیات قرآن کریم، احادیث و معارف اهل بیت علیهم السلام نیز بهره مند شوند.

دوم :

در این کتاب تلاش شده، ضمن تبیین آسان و دقیق معانی اصطلاحات فقهی هر مسأله، به برخی از مصادیق رایج امروزی آن نیز اشاره شود، تا همگان از فهم و درک مطالب و مسائل شرعی آن نهایت بهره را ببرند.

سوم :

متن مسائل گفته شده در این کتاب، عموماً براساس فتاوی‌ها و مسائل تن از مراجع معظم تقلید، هم‌چون حضرات آیات عظام: امام خمینی ره، سید علی حسینی، محمد تقی بهجت ره، سید علی سیستانی، ناصر مکارم شیرازی، لطف‌الله صافی گلپایگانی، و نیز استفتائات آن بزرگواران، و بعضاً مبتنی بر کتاب «عروة الوثقی» آیت‌الله سید محمد کاظم یزدی - رضوان‌الله علیه - و نیز از کتاب «احکام عمومی» نوشته‌ی حجت‌الاسلام محمد وحیدی و هم‌چنین کتاب «احکام حق الناس» اثر حجت‌الاسلام محمود اکبری، بهره‌برداری شده است.

چهارم :

متن مسائل به مقدار مورد نیاز مبحث، آورده شده، لذا گاهی بخشی از یک مسأله، حذف یا تلخیص و یا تعریض شده است.

پنجم :

هدف اصلی نگارنده از نگارش و تدوین این کتاب، ضمن توصیف و تبیین مسائل ضروری و مورد ابتلاء از احکام حق الناس، ترویج و نشر سنت حسنه‌ی امر به معروف و نهی از منکر بوده است که این مقصود، به فضل الهی، موجب رعایت سبک زندگی اسلامی، ایرانی و اصلاح معاشرت‌های فردی و اجتماعی عموم مردم می‌گردد.

در پایان، از همه‌ی کسانی که در نگارش و چاپ این اثر معنوی، برای اینجانب فرصت سازی نموده‌اند؛ به ویژه رهبأت خدمتگزاران مسجد جامع شهرستان چالوس و خانواده‌ی محترم خود، و نیز مسئولان حرم انتشارات سلسله قم، جناب آقای سید علیرضا برقی، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌کنم.

و نیز از خوانندگان محترم استدعا می‌آید ضمن مطالعه‌ی دقیق این اثر ناقابل، نگارنده را از راهنمایی‌ها و پیشنهادهای خود بهره‌مند سازند.

و ما توفیقنا لله و اله علیه توکلنا و الیه انیب

چالوس - جمادی الثانی ۱۴۰۲ / اسفند ماه ۱۳۹۴

سید یحیی کاظمی مازندرانی (موسوی چالوسی)